

List opatření	
Základní charakteristiky opatření	
ID opatření	MOV31200001
Název opatření v plánu povodí	Revitalizace vodních toků (MOV212501)
Číslo opatření v kapitole plánu povodí	1
Podkapitola v kapitole VI.1 PDP	12
Dílčí povodí	MOV
ID VÚ	Název vodního útvaru
Dílčí povodí	Všechny VÚ v dílčím povodí
Kraj	Jihomoravský, Moravskoslezský, Olomoucký, Pardubický, Zlínský
Program opatření	Ano
Typ opatření	Doplňkové
Podtyp opatření	
Typ listu opatření	B
Vliv 1	Fyzické změny - podélné úpravy vodních toků
Vliv 2	Přehrady překážky a plavební komory
Vliv 3	Hydrologické změny
Klíčový typ opatření 1	Zlepšení podélné kontinuity (např. vytvoření kanálů pro ryby, demolice starých hrází)
Klíčový typ opatření 2	Zlepšení hydromorfologických podmínek vodních útvarů jiných než podélné kontinuity (např. obnova řek, zlepšení pobřežních oblastí, odstranění pevných břehů, opětovné spojení řek s údolními nivami, zlepšení hydromorfologických podmínek brakických a pobřežních vod atd.)
Klíčový typ opatření 3	Zlepšení režimů proudění nebo vytvoření ekologických toků.
Parametry opatření	
Popis současného stavu	
<p>Za období přibližně posledních 200 let, byla značná část vodních toků v ČR upravená/regulovaná (podle údajů z PHP ČR se jedná o cca 30 % jejich celkové délky). V tomto období se rovněž podstatně změnilo využívání krajiny, které ovlivňuje vodní toky a údolní nivy - na obojí existuje více podrobných studií.</p> <p>V minulosti provedené technické zásahy do přirozené trasy koryt vodních toků měly za následek ztrátu jejich přirozené členitosti. Hlavním důvodem těchto zásahů bylo v extravilánu zemědělské využití pozemků v údolní nivě a v intravilánu protipovodňová ochrana zastavěného území. Trasa byla jednoduše zkrácena napřímením či přemístěním vodních toků na okraj údolní nivy, koryta byla zkapacitněna a opatřena těžkým opevněním pro zabránění možné eroze. Těžké opevnění tak cíleně zabránilo přirozenému, samovolnému vývoji upravených koryt vodních toků. Podélný sklon toků a tvar příčného profilu byl většinou navržen jednotný v celé délce úpravy a změny směru byly provedeny pravidelnými oblouky. Celkovým zkrácením trasy koryt došlo ke zvýšení spádu, který byl dále zmírněn příčnými stupni různé výšky, které se staly migračními bariérami pro ryby.</p> <p>Některé části zejména menších toků byly navíc zatrubněny. Výsledkem těchto zásahů jsou upravené vodní toky značně vzdálené původnímu přírodnímu stavu s nedostatečně členitým, nadměrně zahloubeným korytem geometrizovaných tvarů. S tím přímo souvisí celková destrukce údolních niv se všemi jejich strukturami a s vyloučením nebo omezením jejich přirozených funkcí.</p>	

Dle § 47 odst. 2 písm. f) a h) vodního zákona je povinností správy vodních toků oznamovat příslušnému vodoprávnímu úřadu závažné závady, které zjistí ve vodním toku a jeho korytě, způsobené přírodními nebo jinými vlivy; současně navrhopatření k nápravě, obnovovat přirozená koryta vodních toků, zejména ve zvláště chráněných územích a v územních systémech ekologické stability. Dále je povinností správy vodních toků navrhopatření k nápravě zásahů způsobených lidskou činností vedoucí k obnovení přirozených koryt vodních toků. Je zřejmé, že vzhledem k rozsahu upravenosti vodních toků, intenzivnímu hospodářskému i urbanistickému využívání údolních niv a existujícím majetko-právním vztahům bude náprava současného stavu dlouhodobá a i ekonomicky náročná.

Návrh opatření

Hlavními cíli revitalizací vodních toků jsou především obnova či zlepšení ekologického stavu vodního toku a jeho okolí, dále posílení protipovodňové ochrany v povodí a v neposlední řadě také zlepšení estetické funkce říčního či potočního koridoru, to hlavně v zastavěných územích. Určitým vodítkem při navrhování revitalizací vodních toků jsou přirozené vodní toky, kterým se revitalizovaná koryta snaží co nejvíce přiblížit.

Při celkové revitalizaci koryt vodních toků však v první fázi dochází k totálnímu odstranění nevhodných úprav a spolu s nimi i všech stávajících ekosystémů. K opětovnému oživení nových revitalizovaných koryt dochází velmi pozvolna (v průběhu několika let) a vegetací nepokryté břehy dávají prostor k náletu zavlečených a invazivních druhů rostlin. Revitalizace koryt vodních toků by proto měla být prováděna na úsecích nebo na částech koryt vodních toků (např. část úseku jednoho břehu apod.), u kterých není možná obnova k přirozenému stavu renaturací (např. zatrubněné nebo příliš zahlužené úseky vodních toků apod.). Dovolují-li to místní podmínky, pak je vhodné revitalizační prvky kombinovat s prvky renaturace tak, aby nedocházelo k úplné likvidaci stávajících ekosystémů. V rámci revitalizačních a protipovodňových programů je celá řada možností, jak navracet upravená koryta vodních toků do přírodního nebo přírodě blízkého stavu.

Obnova přirozených koryt vodních toků spočívá v odstranění opevnění nejlépe s využitím renaturačních procesů, rozvolnění a prodloužení trasy vodního toku (větvení, meandrování), vytvoření a podpora členitosti dna, vytvoření brodů, odstranění zatrubnění apod. Velmi důležité je také řešení břehových a doprovodných porostů. Osvědčilo se rozlišovat stromové a keřové patro, prostorově rozčlenit břehový porost a dát možnost zvýšení biodiverzity bylinnému patru. V extravilánu je vhodná celková rekonstrukce říční nivy včetně všech jejích struktur, jako jsou odstavená ramena, tůně, mokřady, lužní lesy apod. Zatravnění a zalesňování orné půdy podél vodních toků má své opodstatnění nejen ve snížení eroze a vnosu eutrofizačních a nebezpečných látek, ale vede také ke snižování střetů mezi zájmy hospodařících subjektů a zájmy ochrany přírody a vodohospodářů. Dále je vhodným prvkem k tlumení povodňových průtoků.

Revitalizace koryt vodních toků mají mnoho efektů:

- zadržování vody v krajině ve zvodnělém půdním a zeminovém prostředí, nivách, mokřadech a korytech vodních toků
- podpora vsakování a obnovení přirozeného zamokření území – zlepšení vodního režimu krajiny
- vyrovnání odtokových poměrů – tlumení velkých vod rozlivem v nivách, zpomalením postupu povodňových vln a využitím retenčních prostorů
- obnova a zkvalitnění vodních, mokřadních a okolních biotopů s častým výskytem zvláště chráněných druhů fauny a flory
- zvýšení estetických hodnot krajiny
- zvýšení kvality vody podporou samočištění

Způsoby řešení vlastnických vztahů u pozemků:

- možnost výkupu pozemku pod stavbou – řešení může být nákladné
- možnost výměny pozemků – náklady na realizaci výměny hradí vlastníci
- pozemkové úpravy – vyřeší se vlastnické vztahy, navrhne se optimální řešení v širších souvislostech bez finanční účasti vlastníků i uživatelů pozemků.

V období platnosti prvních plánů povodí (plánů oblastí povodí), tj. v letech 2010-2015 byla, zpracována řada studií revitalizací vodních toků a vodních nádrží i přírodě blízkých protipovodňových opatření s cílem prověřit možnosti zlepšení ekologického stavu vodních útvarů a vodních toků. Zpracování těchto studií bylo podporováno spolufinancováním z OPŽP I. Je proto důležité, aby v období platnosti druhých plánů povodí (národních plánů povodí i plánů dílčích povodí) bylo obdobně z OPŽP II. obecně podporováno provádění vhodných opatření ze všech takových studií. Opatření je platné pro celé dílčí povodí Moravy a přítoků Váhu.

Cyklus plánů, ve kterém bylo opatření navrženo	2
Předpokládané zahájení opatření [rok]	
Rok (období) předpokládané realizace opatření [rok]	
Předpokládaný rok zlepšení [rok]	
Opatření na páteřním toku	
Implementace opatření v období 2021 až 2024	
Převzato z předchozího cyklu	Ano
Stav realizace opatření v roce k datu vyplnění	Probíhá
Stav realizace opatření na konci roku 2024	
-	